

ไม้ต้นในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์

Tree in Lahansairatchadapisek School, Lahansai District, Buriram Province

พิบูลย์ ถานสีมี (Phiboon Thansimee)* ดร.อมรรัตน์ ประจักษ์สุตร์ (Dr.Amornrat Prajaksood)**

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำรายชื่อพฤกษศาสตร์และรูปวิธานจำแนกชนิดไม้ต้นที่มีในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก จังหวัดบุรีรัมย์ ครอบคลุมพื้นที่ 239 ไร่ ศึกษาระหว่างเดือนพฤษภาคม 2556 ถึงเดือนพฤษภาคม 2557 โดยการเดินสำรวจและเก็บตัวอย่างพันธุ์ไม้ ถ่ายภาพ จัดทำการบรรยายลักษณะพืชและรูปวิธานจำแนกชนิด พบไม้ต้นจำนวนทั้งสิ้น 1,460 ต้น จำแนกได้เป็น 25 วงศ์ 74 ชนิด พืชส่วนใหญ่เป็นพรรณไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ โดยพบพืชวงศ์ถั่วมากที่สุด พบจำนวน 23 ชนิด รองลงมาได้แก่พืชวงศ์ยางนา พบจำนวน 7 ชนิด ซึ่งจีเหล็กเป็นชนิดที่พบมากที่สุด คือ พบ 223 ต้น รองลงมา คือ กระจดินณรงค์ พบ 135 ต้น และมะขาม 115 ต้น

ABSTRACT

This study aimed to provide the list of botanical names and key to species of trees in Lahansairatchadapisek School, Buriram Province which covering an area of 239 rais. It was studied between May 2011 and May 2012 by walk-survey, making plant collections, taking photo, providing plant description and key to species. The result showed that there were 1,460 individuals in the area which can be classified into 25 families 74 species. The most of species in the area are naturally growth. Fabaceae has the greatest number of species with 23 species. The second greatest number of species was Dipterocarpaceae with seven species. The most common species in the area is *Senna siamea* (Lam.) Irwin & Barneby with 223 individuals. The second and third were *Acacia auriculaeformis* A. Cunn. ex Benth and *Tamarindus indica* L. with 135 and 115 individuals, respectively.

คำสำคัญ: ความหลากหลายชนิด ไม้ต้น โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก

Keywords: Species Diversity, Tree, Lahansairatchadapisek School

* นักศึกษา หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาชีววิทยาสำหรับครู คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศูนย์วิจัยอนุกรมวิธานประยุกต์ ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

บทนำ

โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลตำบลละหานทราย อำเภอละหานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ พิกัด 14 24' 42" N, 102 51' 36" E สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง ประมาณ 150 เมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 239 ไร่ 3 งาน 95 ตารางวา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีลักษณะเป็นอาคารเรียน สลับกับป่าธรรมชาติ โดยบริเวณที่เป็นป่าธรรมชาติอนุรักษ์ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 84 ไร่ ซึ่งพรรณไม้ส่วนใหญ่เป็นพรรณไม้ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ สามารถพบสัตว์ป่า เช่น ไก่ป่า กระรอก และนกชนิดต่างๆ พื้นที่รอบโรงเรียนเป็นพื้นที่อยู่อาศัยของชุมชน และพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งง่ายต่อการลักลอบตัดไม้บริเวณป่าธรรมชาติ ทำให้ปริมาณต้นไม้ลดลงจำนวนมาก และเนื่องจากพื้นที่ป่าไม้ในบริเวณโรงเรียนยังไม่เคยมีการศึกษาความหลากหลายของไม้ต้นมาก่อน ดังนั้นการศึกษาในครั้งนี้ จะเป็นการเพิ่มข้อมูลด้านความหลากหลายชนิดของพรรณไม้ต้นในโรงเรียน เป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับพฤกษศาสตร์ระดับโรงเรียนให้กับนักเรียน บุคลากรในโรงเรียนและบุคคลทั่วไปที่สนใจ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากร ในโรงเรียนอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดทำรายชื่อพฤกษศาสตร์และรูปวิธานจำแนกชนิดของไม้ต้นที่มีในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก จังหวัดบุรีรัมย์

วิธีการวิจัย

สำรวจความหลากหลายชนิดของพรรณไม้ต้นในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก โดยวิธีการเดินสำรวจในพื้นที่อาคารเรียน และทางเดินศึกษาป่าธรรมชาติ ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 239 ไร่ เดือนละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3-4 วัน ในระหว่างเดือน พฤษภาคม 2556

ถึงเดือนพฤษภาคม 2557 โดยเก็บตัวอย่างพืช ถ่ายภาพและบันทึกข้อมูลสถานที่เก็บ ลักษณะนิสัย ลักษณะทางสัณฐานวิทยา ทำตัวอย่างพรรณไม้แห้งและเก็บรักษาไว้ที่โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก เพื่อเป็นตัวอย่างอ้างอิงในโครงการพฤกษศาสตร์ระดับโรงเรียนต่อไป การตรวจสอบเอกลักษณ์และบรรยายลักษณะทั่วไปของพรรณไม้แต่ละชนิด อ้างอิงตาม ก่องกานดา (2541), ราชบัณฑิตยสถาน (2541), ชุมพล (2551) และฐาน ข้อมูล พรรณไม้ องค์การสวนพฤกษศาสตร์ (2554) และจัดทำรูปวิธานจำแนกชนิด

ผลการวิจัย

จากการสำรวจและตรวจสอบเอกลักษณ์ของไม้ต้นในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษก พบไม้ต้นทั้งสิ้น 1,460 ต้น จำแนกได้เป็น 25 วงศ์ 74 ชนิด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายชื่อพรรณไม้ที่มีพบในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษกเปรียบเทียบกับพืชในพื้นที่ใกล้เคียง

(ก = ศรีสะเกษ โดย สุพัทตรา (2550); ข = สุรินทร์ โดย ประวดี (2544) และ ✓ = พบพืช)

วงศ์ (จำนวนชนิด : ร้อยละของจำนวน ชนิดทั้งหมด)	ชนิด (จำนวนต้น:ร้อยละของจำนวนต้น ทั้งหมด)	ชื่อท้องถิ่น	ก	ข
1. ANACARDIACEAE (3 : 4.1)	1. <i>Anacardium occidentale</i> (12 : 0.8)	มะม่วงหิมพานต์		✓
	2. <i>Mangifera indica</i> L. (4 : 0.3)	มะม่วง		
	3. <i>Spondias pinnata</i> (1 : 0.1)	มะกอก		
2. ANNONACEAE (3 : 4.1)	4. <i>Annona squamosa</i> L. (3 : 0.2)	น้อยหน่า		
	5. <i>Melodorum fruticosum</i> (30 : 2.1)	ลำควน	✓	✓
	6. <i>Polyalthia longifolia</i> var. <i>pandurata</i> . (58 : 4.0)	อโศกอินเดีย		
3. APOCYNACEAE (2 : 2.7)	7. <i>Alstonia scholaris</i> (9 : 0.6)	พญาสัตบรรณ		✓
	8. <i>Wrightia pubescens</i> (19 : 1.3)	โมกมัน	✓	
4. BIGNONIACEAE (3 : 4.1)	9. <i>Crescentia cujete</i> (5 : 0.3)	น้ำเต้าต้น		
	10. <i>Jacaranda filicifolia</i> (1 : 0.1)	ศรีตรัง		
	11. <i>Millingtonia hortensis</i> (2 : 0.1)	ปีบ		✓
5. CASUARINACEAE (1 : 1.4)	12. <i>Casuarina equisetifolia</i> (29 : 2.0)	สนทะเล		
6. DIPTEROCARPACEAE (7 : 9.5)	13. <i>Anisoptera costata</i> (1 : 0.1)	กระบาก	✓	✓
	14. <i>Dipterocarpus alatus</i> (18 : 1.2)	ยางนา		✓
	15. <i>Dipterocarpus intricatus</i> (7 : 0.5)	ยางกราด		✓
	16. <i>Hopea odorata</i> (3 : 0.2)	ตะเคียนทอง		✓
	17. <i>Shorea obtusa</i> (2 : 0.1)	เต็ง		
	18. <i>Shorea roxburghii</i> (1 : 0.1)	พะยอม	✓	✓
7. EBENACEAE (1 : 1.4)	19. <i>Vatica philastreana</i> (19 : 1.3)	ทะลอก		
	20. <i>Diospyros rhodocalyx</i> (1 : 0.1)	ตะโกนา		
8. EUPHORBIACEAE (4 : 5.4)	21. <i>Hevea brasiliensis</i> (4 : 0.3)	ยางพารา		
	22. <i>Phyllanthus acidus</i> (27 : 1.9)	มะขม		
	23. <i>Phyllanthus emblica</i> (3 : 0.2)	มะขามป้อม		
	24. <i>Suregada multiflorum</i> (2 : 0.1)	ชันทองพญาบาท	✓	

ตารางที่ 1 รายชื่อพรรณไม้ที่มีพบในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษกเปรียบเทียบกับพืชในพื้นที่ใกล้เคียง (ต่อ)

(ก = ศรีสะเกษ โดย สุพัทตรา (2550); ข = สุรินทร์ โดย ประวัติ (2544) และ ✓ = พบพืช)

วงศ์ (จำนวนชนิด : ร้อยละของจำนวน ชนิดทั้งหมด)	ชนิด (จำนวนต้น:ร้อยละของจำนวนต้น ทั้งหมด)	ชื่อท้องถิ่น	ก	ข
9. IRVINGIACEAE (1 : 1.4)	25. <i>Irvingia malayana</i> (1 : 0.1)	จระบก	✓	✓
10. LABIATAE (1 : 1.4)	26. <i>Vitex quinata</i> (8 : 0.6)	แปะ		
11. LAURACEAE (1 : 1.4)	27. <i>Litsea glutinosa</i> (7 : 0.5)	หมีเหม็น		
12. LECYTHIDACEAE (2 : 2.7)	28. <i>Barringtonia acutangula</i> (1 : 0.1)	จิกนา		
	29. <i>Careya sphaerica</i> (1 : 0.1)	กระโดน		✓
13. FABACEAE 13.1 CAESALPINIOIDEAE (11 : 14.9)	30. <i>Azalia xylocarpa</i> (31 : 2.1)	มะค่าโมง		
	31. <i>Bauhinia purpurea</i> (4 : 0.3)	ชงโค		✓
	32. <i>Cassia fistula</i> (39 : 2.7)	ราชพฤกษ์		✓
	33. <i>Delonix regia</i> (30 : 2.1)	หางนกยูงฝรั่ง		✓
	34. <i>Dialium cochinchinense</i> (6 : 0.4)	เขลียง	✓	✓
	35. <i>Peltophorum dasyrachis</i> (10 : 0.7)	อะราง	✓	
	36. <i>Peltophorum pterocarpum</i> (3 : 0.2)	นนทรี		✓
	37. <i>Senna siamea</i> (223 : 15.3)	จี่เหล็ก		✓
	38. <i>Sesbania grandiflora</i> (5 : 0.3)	แคบ้าน		✓
	39. <i>Sindora siamensis</i> (106 : 7.3)	มะค่าแต้	✓	✓
13. FABACEAE 13.2 MIMOSOIDEAE (5 : 6.8)	40. <i>Tamarindus indica</i> (115 : 7.9)	มะขาม		✓
	41. <i>Acacia auriculaeformis</i> (135 : 9.2)	กระถินณรงค์	✓	
	42. <i>Adenanthera pavonina</i> (2 : 0.1)	มะกล่ำต้น		
	43. <i>Leucaena leucocephala</i> (11 : 0.8)	กระถิน		
13. FABACEAE 13.3 PAPILIONOIDEAE (7 : 9.5)	44. <i>Pithecellobium dulce</i> (16 : 1.1)	มะขามเทศ		
	46. <i>Butea monosperma</i> (5 : 0.3)	ทองกวาว		✓
	47. <i>Dalbergia cochinchinensis</i> (6 : 0.4)	พะยุง		✓
	48. <i>Dalbergia nigrescens</i> (15 : 1.0)	ฉนวน	✓	

ตารางที่ 1 รายชื่อพรรณไม้ที่มีพบในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษกเปรียบเทียบกับพืชในพื้นที่ใกล้เคียง (ต่อ)

(ก = ศรีสะเกษ โดย สุพัทธรา (2550); ข = สุรินทร์ โดย ประวัติ (2544) และ ✓ = พบพืช)

วงศ์ (จำนวนชนิด : ร้อยละของจำนวน ชนิดทั้งหมด)	ชนิด (จำนวนต้น:ร้อยละของจำนวนต้น ทั้งหมด)	ชื่อท้องถิ่น	ก	ข
13. FABACEAE 13.3 PAPILIONOIDEAE (7 : 9.5)	49. <i>Gliricidia sepium</i> (4 : 0.3)	แคฝรั่ง		
	50. <i>Millettia buteoides</i> (3 : 0.2)	สาธร		
	51. <i>Pterocarpus indicus</i> (36 : 2.5)	ประดู่บ้าน		✓
	52. <i>Pterocarpus macrocarpus</i> (11 : 0.8)	ประดู่ป่า	✓	
14. LOGANIACEAE (1 : 1.4)	53. <i>Fagraea fragrans</i> (1 : 0.1)	กันเกรา		✓
15. LYTHRACEAE (2 : 2.7)	54. <i>Lagerstroemia floribunda</i> (61 : 4.2)	ตะแบก		✓
	55. <i>Lagerstroemia speciosa</i> (1 : 0.1)	อินทนิลน้ำ		
16. MELIACEAE (2 : 2.7)	56. <i>Azadirachta indica</i> var. <i>siamensis</i> (71 : 4.9)	สะเดา	✓	✓
	57. <i>Sandoricum koetjape</i> (2 : 0.1)	กระท้อน		✓
17. MORACEAE (4 : 5.4)	58. <i>Artocarpus heterophyllus</i> (17 : 1.2)	ขนุน		
	59. <i>Ficus benjamina</i> (22 : 1.5)	ไทรช้อยใบแหลม		✓
	60. <i>Ficus racemosa</i> (3 : 0.2)	มะเดื่ออุทุมพร		✓
	61. <i>Streblus asper</i> (27 : 1.8)	ข่อย		✓
18. MORINGACEAE (1 : 1.4)	62. <i>Moringa oleifera</i> (4 : 0.3)	มะรุม		
19. MYRTACEAE (3 : 4.0)	63. <i>Eucalyptus citriodora</i> (8 : 0.5)	ยูคาลิปตัส		
	64. <i>Psidium guajava</i> (2 : 0.1)	ฝรั่ง		
	65. <i>Syzygium cumini</i> (18 : 1.2)	หว่า		✓
20. OXALIDACEAE (1 : 1.4)	66. <i>Averrhoa carambola</i> (3 : 0.2)	มะเฟือง		✓
21. RUBIACEAE (2 : 2.7)	67. <i>Anthocephalus chinensis</i> (1 : 0.1)	ตะกู่		
	68. <i>Morinda citrifolia</i> (2 : 0.1)	ขย		
22. RUTACEAE (2 : 2.7)	69. <i>Citrus hystrix</i> (21 : 1.4)	มะกรูด		
	70. <i>Citrus maxima</i> (1 : 0.1)	ส้มโอ		

ตารางที่ 1 รายชื่อพรรณไม้ที่มีพบในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษกเปรียบเทียบกับพืชในพื้นที่ใกล้เคียง (ต่อ)

(ก = ศรีสะเกษ โดย สุพัทธรา (2550); ข = สุรินทร์ โดย ประวัติ (2544) และ ✓ = พบพืช)

วงศ์ (จำนวนชนิด : ร้อยละของจำนวน ชนิดทั้งหมด)	ชนิด (จำนวนต้น:ร้อยละของจำนวนต้น ทั้งหมด)	ชื่อท้องถิ่น	ก	ข
23. SAPINDACEAE (2 : 2.7)	71. <i>Lepisanthes rubiginosa</i> (19 : 1.3)	มะหาด		✓
	72. <i>Schleichera oleosa</i> (48 : 3.3)	ตะคร้อ		
24. TILIACEAE (1 : 1.4)	73. <i>Muntingia calabura</i> (8 : 0.5)	ตะขบฝรั่ง		
25. VERBENACEAE (1 : 1.4)	74. <i>Tectona grandis</i> (7 : 0.5)	สัก		
รวมจำนวนชนิดที่พบเหมือนกับการศึกษาครั้งนี้			13	34

และได้จัดทำรูปวิธานจำแนกชนิดโดยอาศัย
 ลักษณะที่สำคัญทางอนุกรมวิธาน ได้แก่ การมีใบลด
 รูป ชนิดของใบ การมีก้านใบแผ่แบนคล้ายใบ การมีจุด
 โปร่งแสงที่ใบ ขนาดของใบ การเรียงของใบ รูปร่างใบ
 ปลายใบ ขอบใบ โคนใบ ความมันของผิวใบ การมีขน
 ที่ใบ การมีหูใบและชนิดของหูใบ จำนวนใบย่อย
 ทั้งหมด จำนวนใบย่อยที่ปลายใบ (คู่หรือคี่) ความยาว
 ของแกนกลางใบ การที่แกนกลางใบมีดิ่งแหลม การมี
 น้ำยางสีขาวขุ่น การมีน้ำยางใสและมีกลิ่นหอม
 รูปแบบการแตกของเปลือกต้น การที่ลำต้นมีราก
 อากาศ ชนิดของดอก ลักษณะกลีบดอก ชนิดของช่อ
 ดอก ตำแหน่งของช่อดอก ชนิดของผล รูปร่างของผล
 การมีหนามที่ผล และจำนวนปีกที่ผล รูปวิธานจำแนก
 ชนิดพืชทั้ง 74 ชนิด มี 74 ข้อ ดังนี้

1. ใบลดรูปเป็นเส้นเล็ก ปลายใบแหลม ใบเรียงรอบข้อ
12. สนทะเล
1. ใบมีแผ่นใบเป็นปกติ 2
2. ใบประกอบ 3
2. ใบเดี่ยว 37
3. ก้านใบแผ่แบนคล้ายใบหรือก้านใบมีปีกคล้ายใบ 4
3. ก้านใบกลมปกติ 6
4. ก้านใบแผ่แบนคล้ายใบ ส่วนคล้ายใบไม่มีจุดโปร่ง
แสง (pellucid dot) 41. กระถินณรงค์
4. ก้านใบมีปีกคล้ายใบ แผ่นใบมีจุดโปร่งแสง 5

5. แผ่นใบย่อยยาว 4-5 ซม. เส้นกลางใบย่อยไม่มีขน
69. มะกรูด
5. แผ่นใบย่อยยาวตั้งแต่ 8 ซม. ขึ้นไป เส้นกลางใบย่อย
มีขนนุ่ม 70. ส้มโอ
6. ใบประกอบแบบนิ้วมือ 7
6. ใบประกอบแบบขนนก 8
7. ใบเรียงตรงข้าม 26. แปะ
7. ใบเรียงเวียน 21. ขางพารา
8. ใบประกอบแบบขนนกสองชั้นหรือสามชั้น 9
8. ใบประกอบแบบขนนกชั้นเดียว 18
9. ใบเรียงตรงข้าม 11. ป๊อป
9. ใบเรียงเวียน 10
10. ใบประกอบขนนกสามชั้น 62. มะรุม
10. ใบประกอบขนนกสองชั้น 11
11. ใบย่อยเรียงตรงข้าม 12
11. ใบย่อยเรียงสลับ 42. มะกล่ำต้น
12. ใบประกอบแต่ละใบมี 4 ใบย่อย 44. มะขามเทศ
12. ใบประกอบแต่ละใบมีมากกว่า 20 ใบย่อย 13
13. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่ (odd-pinnate)
10. ศรีตรัง
13. ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่ (even-pinnate) 14
14. ใบย่อยมีขนาดใกล้เคียงกันทุกใบ 15

14. ใบย่อยคู่ที่อยู่ปลายใบมีขนาดเล็กกว่าหรือใหญ่กว่า ใบย่อยอื่น	16	26. ใบย่อยเรียงตรงข้ามหรือกึ่งตรงข้าม(subopposite)	66. มะเฟือง
15. ใบมีหูใบคล้ายเขากวาง ข้อดอกแบบช่อกระจจะ ข้อดอกห้อยลง	35. กระจจะ	26. ใบย่อยเรียง	27
15. ใบไม่มีหูใบ ข้อดอกแบบช่อกระจุกแน่น ข้อดอกตั้งขึ้น	43. กระจิน	27. ผักแบน รูปกลมคล้ายไข่ดาว	52. ประดู่ป่า
16. ใบย่อยคู่ที่อยู่ปลายใบมีขนาดใหญ่กว่าใบย่อยอื่น ใบย่อยเรียงบนแกน 3-6 คู่	45. จามจุรี	27. ผักแบน รูปขอบขนาน	47. พะยูง
16. ใบย่อยคู่ที่อยู่ปลายใบมีขนาดเล็กกว่าใบย่อยอื่น ใบย่อยเรียงบนแกน 12-30 คู่	17	28. ผิวใบทั้ง 2 ด้านมีขนขนาดเล็กมาก	34. เซลิ่ง
17. ใบย่อยกว้าง 0.6 ซม. ยาว 1.5 ซม. ก้านใบมีขนสี น้ำตาลแดง	36. นนทรี	28. ผิวใบทั้ง 2 ด้านไม่มีขน	29
17. ใบย่อยกว้าง 0.2 ซม. ยาว 0.5 ซม. ก้านใบมีขนใส 33. หางนกยูงฝรั่ง	33. หางนกยูงฝรั่ง	29. ใบเรียงสลับ	50. สาทร
18. ใบประกอบแบบขนนกปลายคี่	19	29. ใบเรียงเวียน	3. มะกอก
18. ใบประกอบแบบขนนกปลายคู่	30	30. ปลายใบย่อยแหลม	31
19. ใบย่อยมี 3 ใบ	20	30. ปลายใบย่อย	34
19. ใบย่อยมีมากกว่า 3 ใบ	21	31. ปลายแกนกลางใบไม่มี	32. ราชพฤกษ์
20. ปลายใบย่อยเรียวแหลม	57. กระท้อน	31. ปลายแกนกลางใบมีตั้งแหลมขนาด	32
20. ปลายใบย่อยแหลมหรือมน	46. ทองกวาว	32. ขอบใบจักฟันเลื่อย (serrate)	56. สะเดา
21. ปลายใบย่อยมน แผ่นใบเมื่อแห้งเป็นสีดำ 48. ฉนวน	48. ฉนวน	32. ขอบใบเรียบ (entire)	33
21. ปลายใบย่อยแหลมหรือเรียวแหลม แผ่นใบเมื่อแห้ง เป็นสีน้ำตาล	22	33. ใบย่อยกว้าง 1-3 ซม. ยาว 2-6 ซม.	49. แคลฝรั่ง
22. ผิวใบด้านไกลแกน (ด้านล่าง) เมื่อสัมผัสรู้สึกได้ว่า มีขนนุ่ม	23	33. ใบย่อยกว้าง 5-6 ซม. ยาว 7-10 ซม.	30. มะค่าโมง
22. ผิวใบด้านไกลแกนเมื่อสัมผัสรู้สึกได้ว่าไม่มีขนนุ่ม 24	24	34. ขอบใบมีเส้นใบชัดเจน ผลมีหนาม	39. มะค่าแต้
23. ขอบใบหยักเป็นคลื่น (undulate)	71. มะหวด	34. ขอบใบไม่มีเส้นใบ ผลไม่มีหนาม	35
23. ขอบใบเรียบ (entire)	72. ตะคร้อ	35. ใบประกอบด้วยใบย่อย 6-10 คู่ ผลแบน	37. ี่เหล็ก
24. ใบย่อยกว้าง 7-10 ซม.	51. ประดู่บ้าน	35. ใบประกอบด้วยใบย่อยมากกว่า 12 คู่ ผลไม่แบน	36
24. ใบย่อยกว้าง 1-4.5	25	36. ดอกรูปดอกถั่ว (papilionaceous) กลีบดอกมีรูปร่าง ต่างกัน	38. แคมบ้าน
25. ใบย่อยปลายสุดมีขนาดใหญ่กว่าใบย่อยคู่ล่างสุด 26	26	36. ดอกไม่เป็นรูปดอกถั่ว กลีบดอกมีรูปร่างคล้ายกัน	40. มะขาม
25. ใบย่อยที่ปลายสุดมีขนาดใกล้เคียงกันกับใบย่อย คู่ล่างสุด	28	37. ใบเรียงเป็นวงรอบ	7. พญาสัตบรรณ
		37. ใบเรียงสลับ เวียน หรือตรง	38
		38. ใบเรียงตรงข้าม	39
		38. ใบเรียงสลับหรือเวียน	44
		39. ใบมีหูใบ	40
		39. ใบไม่มีหูใบ	42
		40. หูใบแบบปกติ ใบยาว 6.5-11 ซม.	53. กั้นกรา
		40. หูใบอยู่ระหว่างก้านใบ (interpetiolar stipule) ใบยาวมากกว่า 15 ซม.	41

41. ปลายหุบมน เมื่อสัมผัสผิวใบด้านไกลแกน รู้สึกได้ว่าไม่มีขน	68. ขอบ้าน	56. ขอบใบเรียบ หรือหยักเป็นคลื่น	57
41. ปลายหุบแหลม เมื่อสัมผัสผิวใบด้านไกลแกน รู้สึกได้ว่ามีขนนุ่ม	67. ตะกั่ว	56. ขอบใบหยักมน หรือ หยักซี่ฟัน	58
42. พืชมีน้ำยางสีขาวขุ่น	8. โมกมัน	57. ดอกเดี่ยว	9. น้ำเต้าต้น
42. พืชไม่มีน้ำยางสีขาวขุ่น	43	57. ดอกช่อ	27. หมีเหม็น
43. โคนใบรูปปลี (cuneate)	74. สัก	58. ช่อดอกมีแกนกลางยาวน้อยกว่า 10 ซม.	29. กระโดน
43. โคนใบรูปมน (obtuse)	64. ฝรั่ง	58. ช่อดอกมีแกนกลางยาวมากกว่า 15 ซม.	28. จิกนา
44. ปลายใบรูปหัวใจกลับ (obcordate)	31. ชงโค	59. เปลือกลำต้นแตกร่อนเป็นชั้น	54. ตะแบก
44. ปลายใบแหลม มน หรือเรียวแหลม	45	59. เปลือกลำต้นไม่แตกร่อนเป็นชั้น	60
45. พืชมีน้ำยางขาวขุ่น	46	60. เมื่อสัมผัสผิวใบด้านไกลแกน รู้สึกได้ว่ามีขนนุ่ม	61
45. พืชไม่มีน้ำยางขาวขุ่น	49	60. เมื่อสัมผัสผิวใบด้านไกลแกน รู้สึกได้ว่าไม่มีขนนุ่ม	63
46. พืชมีรากอากาศ (aerial root)	59. ไทรข้อยใบแหลม	61. ขอบใบเป็นขนครุย ขนรูปดาว	15. ยางกราด
46. พืชไม่มีรากอากาศ	47	61. ขอบใบไม่เป็นขนครุย ขนเป็นเส้นสั้น	62
47. ผิวใบด้านไม่เป็นมันวาว	60. มะเดื่ออุทุมพร	62. เปลือกต้นสีน้ำตาลเข้ม รอยแตกเป็นร่องไม่ชัดเจน	13. กระบาก
47. ผิวใบเป็นมันวาว	48	62. เปลือกต้นสีน้ำตาลอ่อน รอยแตกเป็นร่องลึกชัดเจน	18. พะยอม
48. ขอบใบเรียบ	58. ขนุน	63. ขอบใบเรียบ	64
48. ขอบใบจักฟันเลื่อย	61. ข่อย	63. ขอบใบหยักเป็นคลื่น	66
49. โคนใบเฉียง ไม่เท่ากัน (oblique)	50	64. ดอกเดี่ยว	5. ลำดวน
49. โคนใบเท่ากัน	51	64. ดอกช่อ	65
50. ขอบใบจักฟันเลื่อย ไม่หยักเป็นคลื่น	73. ตะขบ	65. ช่อดอกออกตามปลายกิ่ง	27. หมีเหม็น
50. ขอบใบเรียบ หยักเป็นคลื่น	16. ตะเคียนทอง	65. ช่อดอกออกตามลำต้นหรือกิ่งแก่	22. มะยม
51. ใบกว้าง 0.2 ซม. ยาว 0.7 ซม.	23. มะขามป้อม	66. ดอกเดี่ยว	4. น้อยหน้า
51. ใบกว้างมากกว่า 1 ซม. ยาวมากกว่า 2 ซม.	52	66. ดอกช่อ	67
52. ใบรูปหอก	53	67. พืชมีน้ำยางใส น้ำยางมีกลิ่นหอม	68
52. ใบรูปไข่ รูปขอบขนาน รูปรี รูปไข่กลับ หรือรูปใบหอกกลับ	54	67. พืชไม่มีน้ำยางใส	71
53. เปลือกลำต้นแตกร่อนเป็นแผ่นบาง เมื่อขี้นใบ มีกลิ่นหอม	63. ยูคาลิปตัส	68. พืชไม่มีหูใบ	2. มะม่วง
53. เปลือกลำต้นไม่แตกร่อนเป็นแผ่น เมื่อขี้นใบ ไม่มีกลิ่นหอม	6. อโศกอินเดีย	68. พืชมีหูใบขนาดใหญ่หุ้มปลายช่อดอกอ่อน	69
54. ฐานรองดอกเจริญเป็นเนื้อผล (accessory fruit) แบบผลสด ผลแท้เป็นรูปไต	1. มะม่วงหิมพานต์	69. ผลไม่มีปีก ผิวใบด้านไกลแกนสีขาวนวล	19. ทะลอก
54. ฐานรองดอกไม่เจริญเป็นเนื้อผล	55	69. ผลมีปีก ผิวใบด้านไกลแกนไม่เป็นสีขาวนวล	70
55. ใบรูปไข่กลับ หรือ รูปใบหอกกลับ	56		
55. ใบรูปไข่ รูปขอบขนาน หรือรูปรี	59		

70. ผลมีปีกยาว 3 อัน สั้น 2 อัน ผิวใบด้านใกล้แกน
 เป็นมันวาว 17. เต็ง
70. ผลมีปีกยาว 2 อัน สั้น 3 อัน ผิวใบด้านใกล้แกนไม่
 เป็นมันวาว 14. ขางนา
71. ยอดมีหูใบหุ้มเห็นเป็นเส้นโค้งคล้ายดาบ 25. จะบก
71. ยอดไม่มีหูใบรูปโค้งคล้ายดาบ 72
72. พืชมีหูใบขนาดเล็ก 73
72. พืชไม่มีหูใบ 74
73. ผิวใบด้านใกล้แกนเป็นมันวาว
 24. ขันทองพญาบาท
73. ผิวใบด้านใกล้แกนไม่เป็นมันวาว 55. อินทนิลน้ำ
74. ใบมีจุดโปร่งแสง มีกลิ่นหอม 65. หว่า
74. ใบไม่มีจุดโปร่งแสง ไม่มีกลิ่นหอม 20. ตะโกนา

อภิปรายและสรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารังนี้พบพืชทั้งสิ้น 1,460 ต้น
 จำแนกเป็น 25 วงศ์ โดยพืชวงศ์ถั่ว (FABACEAE) มี
 ความหลากหลายชนิดมากที่สุด คือ พบ 23 ชนิด คิดเป็นร้อยละ
 31.1 ของจำนวนชนิดทั้งหมด โดยจำแนกเป็น 3
 วงศ์ย่อย คือ วงศ์ย่อยขี้เหล็ก (CAESALPINIOIDEAE)
 จำนวน 10 ชนิด วงศ์ย่อยถั่ว (PAPILIONOIDEAE)
 จำนวน 7 ชนิด และ วงศ์ย่อยกระถิน
 (MIMOSOIDEAE) จำนวน 6 ชนิด รองลงมาคือวงศ์
 ขางนา (DIPTEROCARPACEAE) พบ 7 ชนิด คิดเป็น
 ร้อยละ 9.5 ส่วนวงศ์ยางพารา (EUPHORBIACEAE)
 และวงศ์ขนน (MORACEAE) พบเท่ากัน 4 ชนิด คิด
 เป็นร้อยละ 5.4 ของจำนวนชนิดทั้งหมด ส่วนพืชที่พบ
 จำนวนต้นมากที่สุดได้แก่ ขี้เหล็ก พบ 223 ต้น คิดเป็น
 ร้อยละ 15.3 ของจำนวนต้นทั้งหมด รองลงมาคือ
 กระถินณรงค์ พบ 135 ต้น คิดเป็นร้อยละ 9.2 ส่วน
 มะกอก จิกนา ศรีตรัง กระบาก พะยอม ตะโกนา จะบก
 กระโดน ก้นเกรา อินทนิลน้ำ ตะกู และ ส้มโอ เป็นพืช
 ที่พบเพียงชนิดละ 1 ต้น เมื่อเปรียบเทียบผลการศึกษารังนี้
 ครั้งนี้กับผลการศึกษารังนี้ของประวัติน (2544) ซึ่งรายงาน
 ความหลากหลายชนิดของไม้ต้นในบริเวณสถาบันราชภัฏ
 สุรินทร์ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 479 ไร่ 1 งาน 70 ตารางวา

พบว่าไม้พืชรังนี้ที่เหมือนกับการศึกษารังนี้จำนวน 34 ชนิด
 จากพืชที่ศึกษาทั้งหมด 50 ชนิด และเมื่อเปรียบเทียบกับ
 ผลการศึกษารังนี้ของสุพัทธรา (2550) ซึ่งรายงานความ
 หลากชนิดของไม้ต้นบริเวณป่ามหาวิทยาลัยราชภัฏ
 ศรีสะเกษ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ 7 ไร่ พบว่ามีพืชที่
 เหมือนกับการศึกษารังนี้จำนวน 13 ชนิด จากพืชที่
 ศึกษาทั้งหมด 31 ชนิด ดังตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าไม้
 ต้นในโรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษกมีความหลาก
 ชนิดมากกว่าทั้งสองงานวิจัย และผลการศึกษารังนี้
 เป็นการเพิ่มข้อมูลความหลากหลายของจำนวนชนิด
 ของไม้ต้นให้กับพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และ
 สามารถจัดทำรูปพรรณจำแนกไม้ต้นในโรงเรียน
 ละหานทรายรัชดาภิเษกทั้ง 74 ชนิด โดยอาศัยลักษณะ
 ของใบเป็นส่วนใหญ่ ทำให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้
 เป็นเครื่องมือประกอบการเรียนการสอนพฤกษศาสตร์
 ระดับโรงเรียนได้เป็นอย่างดี

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณนายสรายุทธ เสดารักษ์
 ผู้อำนวยการ โรงเรียนละหานทรายรัชดาภิเษกและ
 ศูนย์วิจัยอนุกรมวิธานประยุกต์ ภาควิชาชีววิทยา คณะ
 วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ให้การ
 สนับสนุนในการศึกษาวิจัยและเอื้อเฟื้ออุปกรณ์ต่างๆ ที่
 ใช้ในการศึกษารังนี้

เอกสารอ้างอิง

- ก่องกานดา ชยามฤต. คู่มือจำแนกพรรณไม้. กรุงเทพฯ:
 ไดมอนด์ พรินติ้ง; 2541.
- ชุมพล คุณวาที. สันฐานวิทยาเบื้องต้นในการระบุชื่อ
 วงศ์พืชดอกสามัญ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551.
- ประวัติน สมเป็น. ความหลากหลายทางชีวภาพ:
 อนุกรมวิธาน สันฐานวิทยาและคุณค่า
 ประโยชน์ไม้ยืนต้นในสถาบันราชภัฏ
 สุรินทร์. โครงการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏ
 สุรินทร์; 2544.

ราชบัณฑิตยสถาน. ศัพท์พฤกษศาสตร์ อังกฤษ-ไทย
ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ: อรุณการ
พิมพ์; 2541.
สุภัทตรา อ่อนศรี. การสำรวจความหลากหลายพันธุ์ไม้
ในมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.
โครงการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ;
2550.

องค์การสวนพฤกษศาสตร์. ฐานข้อมูลพรรณไม้
[ออนไลน์] 2554 [อ้างเมื่อ 30 มิถุนายน
2556]. จาก [http://www.qsbg.org/Database
/Botanic_Book%20full%20option/Search_
page.asp](http://www.qsbg.org/Database/Botanic_Book%20full%20option/Search_page.asp)